

ט"ז י"ח: **פָּתַח** - יש להקפיד על הגייה נכונה של התי"ו, שלא ישמע שקורא פֶּסַח בסמ"ך^א.

ט"ז י"ט: **אֶת־כָּל־הָעֵדָה** - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים אֶת־כָּל־הָעֵדָה.

ט"ז כ"א: **כָּרַעַ** - הכ"ף בשווא נע, ואין לקרוא כָּרַעַע בקמץ.

ט"ז כ"ב: **וְעַל כָּל־הָעֵדָה** - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים וְעַל־כָּל־הָעֵדָה.

ט"ז כ"ו: **אֶהְיֶה** - יש אומרים שהאל"ף בקמץ קטן^ב. ויש אומרים שהאל"ף בקמץ גדול^ג.

הַרְשָׁעִים - הרי"ש בשווא נע, ולא בשווא נח.

וְאֶל־תִּגְעוּ - הגימ"ל דגושה, והוא לשון נגיעה. והקורא תִּגְעוּ בגימ"ל רפה משנה משמעות ללשון יגיעה^ד.

בְּכָל־אֲשֶׁר לָהֶם - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים בְּכָל־אֲשֶׁר־לָהֶם.

בְּכָל־חַטָּאתָם - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים בְּכָל חַטָּאתָם.

בְּכָל־חַטָּאתָם - הטי"ת בחולם, והוא לשון רבים. ויש להזהר שלא ישמע שקורא חַטָּאתָם בקמץ שהוא שינוי משמעות ללשון יחיד.

ט"ז כ"ז: **וַיַּעֲלוּ מַעַל מִשְׁפַּחַת קֹרַח דָּתָו וְאֶבְרָם מִסְבִּיב** - יש להקפיד להטעים היטב את הטפחא המפסיק שבתיבת וְאֶבְרָם, שהוא ניגון מפסיק יותר מהתביר^ה. שבתִּיבַת מִשְׁפַּחַת־קֹרַח, שאם לא יפסיק כראוי ישמע שדתן ואבירם היו מסביב, בעוד שפירושו שיעלו מסביב למשכן קרח דתן ואבירם.

אֶהְיֶהֶם - יש אומרים שהאל"ף בקמץ קטן^ב. ויש אומרים שהאל"ף בקמץ גדול^ג.

ט"ז כ"ח: **אֶת כָּל־הַמַּעֲשִׂים** - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים אֶת־כָּל־הַמַּעֲשִׂים.

ט"ז כ"ט: **כָּל־הָאֲדָם** - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים כָּל־הָאֲדָם.

^א שהגיית התי"ו הרפה דומה להגיית הסמ"ך, ואם יקראנה ממש כסמ"ך, שינה משמעות. ומי שאינו יודע להגות את התי"ו כהוגן, אלא רק כסמ"ך, יתכן שעדיף שיקראנה בדגש קל, מאשר שיקראנה כסמ"ך ותשתנה המשמעות.

אך בשו"ת פאת שדך (ח"א סימן כ"ד) אין דעתו נוחה מזה, וכתב שאין לחדש שיבושים כנגד משפטי לשון הקודש, כי השיבושים הישנים שאנחנו אנוסים במבטאם אין להקפיד עליהם כל כך, ויש לדמותם למה שאמרו ודלוגו עלי אהבה (כמובא בתוס' בע"ז כ"ב ע"ב ד"ה רגלא בשם המדרש), וכשם שחס הקב"ה על השיבוש של עם הארץ שאין בו דעת ללמוד, כך חס על השיבוש שהורגלו בו הדורות וקשה לנו לעוקרו.

והוסיף, שמי שלבו חרד ואינו רוצה לסמוך על המנהג שהורגלו בו, מוטב שילך אל בני תימן וירגיל לשונו בקריאת תי"ו רפה כהוגן, אך לא יחדש שיבושים לקרוא בתי"ו דגושה.

^ב וכך מסתבר ע"פ חוקי הלשון, שהלא חולם שמתבטל והופך לקמץ (כגון הכ"ף שבמילה כָּתַל שכאשר מתארכת המילה מתבטל החולם והופך לקמץ - פְּתִילִים), הקמץ הוא קמץ קטן. וכאן היה חולם במקור במילה אֶהְיֶה, וא"כ כשהתבטל החולם והפך לקמץ, בפשטות הוא קמץ קטן. וכן נראה שסבר בעל לשון למודים (הובא במנחת שי תהילים פ"ו ב').

ועוד, שדרך האות הקודמת לחטף, להנקד בניקוד החטף. ומכיון שהה"א מנוקדת בחטף קמץ קטן, הקמץ שבאל"ף ראוי להיות קמץ קטן.

^ג שהרי כתבו המדקדקים (רד"ק מיכה ב' י"ב ותהילים פ"ו ב', ועוד מדקדקים) שקמץ עם מתג הוא קמץ גדול, ואף כשנראה שע"פ משפט הלשון הוא אמור להנקד בקמץ קטן. וכן יש שכתבו שכל קמץ קטן חייב לבוא אחריו שווא נח או דגש, וא"כ קמץ הבא לפני חטף קמץ הוא בהכרח קמץ גדול. וכך היא מסורת הספרדים שכל קמץ שאין אחריו שווא נח או דגש, הוא נהגה כקמץ גדול.

^ד כבמשלי כ"ג ד': אֵל תִּיגַע לְהַעֲשִׂיר מִבְּנֵי־תֶדֶל.

ט"ז ל': **וּבְלִעָה** - הלמ"ד בשווא נע, ולא בשווא נח.

וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר לָהֶם - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לָהֶם.

וַיִּדְעֻם - העי"ן בשווא נח. ואין להבליעה ולקרוא וַיִּדְעֻם, או לקרוא וַיִּדְעֻם בפתח העי"ן. וכן הוא להלן י"ז כ"ז: **וַיִּדְעֻם**. ולהלן י"ח כ"ד: **מַעֲשֶׂר**. ולהלן י"ח כ"ח: **מַעֲשֶׂר־תִּבְכֶּם**.

ט"ז ל"א: **אֶת כָּל־הַדְּבָרִים** - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים.

ט"ז ל"ב: **וְאֶת־בְּתִיָּהֶם** - התי"ו בדגש קל, ולא בדגש חזק^ט.

וְאֶת כָּל־הָאָדָם - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים וְאֶת־כָּל־הָאָדָם.

וְאֶת כָּל־הָרְקוֹשׁ - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים וְאֶת־כָּל־הָרְקוֹשׁ.

ט"ז ל"ד: **גָּסוּ** - הטעם מלעיל בנו"ן.

ט"ז ל"ה: **מֵאֵת** - יש להזהר שלא להבליע את האל"ף וישמע שקרא מֵאֵת^י.

י"ז ב': **זָרְהֵי־לָאָה** - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים זָרְהֵי־לָאָה.

י"ז ג': **הַחֲטָאִים** - החי"ת בפתח, והטי"ת בדגש. והוא תואר, דהיינו חוטאים. והקורא הַחֲטָאִים החי"ת בחטף פתח והטי"ת רפה, משנה משמעות לשם עצם חטא בלשון רבים^י.

י"ז ד': **אֲשֶׁר הִקְרִיבוּ הַשָּׂרִפִּים וַיִּרְקְעוּם צָפוּי לַמִּזְבֵּחַ** - יש להקפיד להטעים היטב את האתנחתא המפסיק שבתיבת הַשָּׂרִפִּים, שלא ישמע שהשרופים הם אלו שריקעום.

י"ז ו': **מִמִּתְרֵת** - יש אומרים שהמ"ם בקמץ קטן^ט, וי"א שהמ"ם בקמץ גדול^י. וכן הוא להלן פסוק כ"ג.

י"ז י"א: **מִהֲרָה** - יש להקפיד על הגייה נכונה של הה"א, שלא ישמע שקורא מִאֲרָה באל"ף.

^ט ענין זה מובאר בגליון פרשת שמות הערה ט"ו.

^י ובפרט כאן, שאם ישמע שקורא מת, הוא גידוף כלפי מעלה ח"ו.

^י כבקהלת י' ד': פִּי מִרְפָּא יֵצִית חֲטָאִים גְּדוּלִים.

^י בגמ' ברכות י' ע"א איתא: הנהו בריוני דהוו בשבבותיה דר' מאיר והוו קא מצערו ליה טובא, הוה קא בעי ר' מאיר רחמי עליהו כי היכי דלימותו, אמרה ליה ברוריא דביתהו מאי דעתך משום דכתיב (תהילים ק"ד ל"ה) יתמו חטאים, מי כתיב חוטאים, חטאים כתיב, ועוד, שפיל לסיפיה דקרא ורשעים עוד אינם, כיון דיתמו חטאים ורשעים עוד אינם, אלא בעי רחמי עליהו דלהדרו בתשובה ורשעים עוד אינם, בעא רחמי עליהו והדרו בתשובה.

ופירש רש"י וז"ל: בריוני. פריצים: חטאים כתיב. קרי ביה חטאים שיכלה יצר הרע: ע"כ.

וכתב שם העיב"ץ בהגהותיו וז"ל: רש"י ד"ה חטאים כתיב קרי ביה חטאים. נ"ב חטאים קרינן בפתח וטי"ת דגושה, והוא תואר, ענינו כמו חוטאים, אלא מדכתיב חטאים ולא כתיב חוטאים, קרי ביה חטאים בחטף פתח, שהוא שם דבר של חטא בריבויים, והכוונה שיכלה היצה"ר שהוא סבת החטאים ויתמו החטאים והעונות ולא החוטאים זה פשוט. עכ"ל.

והיינו, שאע"פ שבפסוק כתוב חטאים בפתח ודגש, ובאמת הוא תואר על האנשים החוטאים, בכל זאת טענה ברוריה שכיון שלא כתוב בפירוש בפסוק יתמו חוטאים, אלא כתוב יתמו חטאים, אפשר לדרוש את הפסוק גם שהכוונה יתמו חטאים בחטף פתח ורפה, שהכוונה שיכלו החטאים עצמם. אך ברור שזו דרשה, ואילו פשוטו של מקרא קאי על החוטאים, שהרי מנוקד בפתח ודגש.

^ט שדרך האות הקודמת לחטף, להנקד בניקוד החטף. ומכיון שהחי"ת מנוקדת בחטף קמץ קטן, הקמץ שבמ"ם ראוי להיות קמץ קטן.

^י יש שכתבו שכל קמץ קטן חייב לבוא אחריו שווא נח או דגש, וא"כ קמץ הבא לפני חטף קמץ הוא בהכרח קמץ גדול. וכך היא מסורת הספרדים שכל קמץ שאין אחריו שווא נח או דגש, הוא נהגה כקמץ גדול.

י"ז י"ח: **עלי מטה לוי פי מטה אהרן** - מטה הראשון הטי"ת בצירי, מטה השני הטי"ת בסגול^{כא}.

י"ז כ"א: **אליו** | - מונח ופסיק אחריו, ואינו מונח לגרמיה^ה.

י"ז כ"ב: **וינח** - היו"ד בפתח, והנו"ן בדגש. והוא לשון עזיבה. והקורא וינח בקמץ גדול ונו"ן רפה^כ, יתכן שמשנה משמעות^{כב} ללשון מנוחה^{כג}.

י"ז כ"ג: **ויצא, ויצא** - הטעם מלעיל ביו"ד, והצד"י בהעמדה מועטת ובצירי.

י"ז כ"ד: **אל-כל-בני** - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים אל-כל בנני.

י"ז כ"ח: **אלי-משכן יי ימות** - יש להקפיד להטעים היטב את הטפחה המפסיק שבתיבת יי, שלא ישמע כמחרף ח"ו^{כד}.

י"ח ב': **וישרתו** - הרי"ש בשווא נע. ואע"פ שיש ספרים המנקדים וישרתו בחטף פתח, אין להגותו כפתח, אלא כשווא נע פשוט^{כה}. וכן הוא בכ"ף שלהלן י"ח י': **תאכלנו**. ולהלן י"ח י"ג: **יאכלנו**.

י"ח ד': **לכל עבדת האהל** - יש להקפיד לנגן את הטעמים כהוגן, ולא להטעים לכל-עבדת האהל.

ונר לא יקרב אליכם - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להחליף בין המרכא והטפחה ולהטעים ונר לא-יקרב אליכם.

י"ח ו': **הלויים** - הלמ"ד רפה, ובשווא נח^{כו}. וכן הוא להלן. וכן הוא בתיבת לויים.

י"ח ז': **ועבדתם** - יש להקפיד על הגייה נכונה של העי"ן, שלא ישמע שקורא ואבדתם באל"ף.

ועבדתם - הדלי"ת בשווא נח, ולא בשווא נע^{כז}, למרות הקושי^{כח}. ויש להזהר שלא להבליעה בתי"ו שישמע כאילו קרא ועבדתם. ואם

אינו יכול לקרוא בשווא נח בלי להבליע את הדלי"ת, עדיף לקרוא בשווא נע מאשר להבליעה.

י"ח ח': **הנה נתתי לך** - יש לנגן את שני המונחים כראוי, ואין להשמיט את המונח הראשון ולהטעים הנה-נתתי לך במקף^{כט}. וכן הוא להלן פסוק ט': **אשר ישיבו לי**. לך - מוטעם בקדמא ולא בפשטא^ל.

למשקה - יש להקפיד על הגייה נכונה של החי"ת, שלא ישמע שקורא למשקה בכ"ף.

נתתם למשקה ולבנייה לחק-עולם - יש להקפיד להטעים היטב את הטפחה המפסיק שבתיבת ולבנייה, שהוא ניגון מפסיק יותר מהתביר^כ שבתיבת למשקה, שאם לא יפסיק כראוי ישמע שהוא חק עולם לבניו ולא לו, בעוד שהוא חק עולם גם לו וגם לבניו.

י"ח ט': **קדשים** - יש אומרים שהקו"ף בקמץ קטן^{לא}. ויש אומרים שהקו"ף בקמץ גדול^{לב}. וכן הוא להלן.

י"ח י': **הקדשים** - הקו"ף בחטף קמץ קטן^{לג}, והוא נהגה כקמץ קצר מעט.

י"ח י"א: **לכל-תנופת** - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים לכל תנופת.

י"ח י"ב: **וכל-תלב תירוש ודגן** - יש להקפיד לנגן את הטעמים כהוגן, ולא להטעים וכל-תלב תירוש ודגן.

י"ח י"ז: **אף בכור-שור** - יש להקפיד לנגן את הטעמים כראוי, ולא להשמיט את המונח ולהטעים אף-בכור-שור במקף.

י"ח כ"ג: **ינחלו** - החי"ת בחטף פתח. ואין לקרוא ינחלו בסגול. וכן הוא להלן.

י"ח כ"ז: **ונקמלצה** - המ"ם רפה, ובשווא נע^{לד}.

^{כט} ענין זה מבואר בגליון פרשת שמות הערה ל'.

^ל הטעם קדמא הוא טעם מחבר, ואילו הטעם פשטא הוא טעם מפסיק, ותמונתם זה, וסימן ההיכר ביניהם הוא שהטעם קדמא מסומן תמיד מעל האות המוטעמת, כשאר הטעמים שמסומנים במקום ההטעמה (כגון: ויִקְרָא), ואילו הטעם פשטא מסומן תמיד בסוף התיבה (כגון: לאִיר).

ובמקרה כמו כאן, שההטעמה היא באות האחרונה של התיבה, אם הטעם הוא קדמא יש לסמנו בראש האות או באמצעה (לך), ואם הטעם הוא פשטא יש לסמנו בסוף האות (לך). וכמו שכתב המנחת שי כאן, ובדברים ט"ו י"ח, כ"א ח', כ"ה י"ג. ויש חומשים שלא דקדקו בזה, לכן צריך להזהר ולשים לב להטעימו בקדמא ולא בפשטא.

^{לא} וכך מסתבר ע"פ חוקי הלשון, שהלא חולם שמתבטל והופך לקמץ (כגון הכ"ף שבמילה פתל שכאשר מתארכת המילה מתבטל החולם והופך לקמץ - פתליים), הקמץ הוא קמץ קטן. וכאן היה חולם במקור במילה קדש, וא"כ כשהתבטל החולם והפך לקמץ הוא קמץ קטן. וכן נראה שסבר בעל לשון למודים (הובא במנחת שי תהילים פ"ו ב').

^{לב} שהרי כתבו המדקדים (רד"ק מיכה ב' י"ב ותהילים פ"ו ב', ועוד מדקדים) שקמץ עם מתג הוא קמץ גדול, ואף כשנראה שע"פ משפט הלשון הוא אמור להנקד בקמץ קטן. וכן יש שכתבו שכל קמץ קטן חייב לבוא אחריו שווא נח או דגש, וא"כ, כאן שאין אחריו שווא נח או דגש, הוא בהכרח קמץ גדול. וכך היא מסורת הספרדים שכל קמץ שאין אחריו שווא נח או דגש, הוא נהגה כקמץ גדול.

^{לג} בכל המקרא, תיבת קדשים הבאה אחר ה"א הידיעה (או אחר אחת מאותיות כל"ב המנוקדות בפתח לידעה), הקו"ף מנוקדת בחטף קמץ - הַקְדָּשִׁים, פְּקָדָשִׁים, וכאשר אינה באה אחר ה"א הידיעה, הקו"ף מנוקדת בקמץ ללא חטף - קְדָשִׁים. וכנראה הטעם לזה הוא משום שכאשר אין לפני ה"א הידיעה, הקו"ף מוטעמת בהטעמה משנית, וממילא ההברה ממושכת, ואינה ראויה להנקד בחטף, אך כאשר באה לפני ה"א הידיעה, ההטעמה המשנית היא בה"א ולא בקו"ף, והברת הקו"ף קצרה וראויה להנקד בחטף.

^{לד} עיין במאמר על השווא שאחר ה"א הידיעה.

וכאן מוכח שהמ"ם בשווא נע מזה שבכתבי היד ט"ה סי"א המ"ם מנוקדת כאן בחטף פתח, וכן ברשימת חילופי מוגה והללי (הרשימה נמצאת בכמה כתבי יד של

^{כא} הטי"ת במילת מטה מנוקדת בסגול, אך כאשר הוא נסמך הטי"ת מנוקדת בצירי. ולכן כשכתוב מטה לוי הטי"ת מנוקדת בצירי, שהוא נסמך, ופירושו מטה של לוי. אך מטה אחד אינו נסמך, שאין הכוונה מטה של אחד, אלא הכוונה מטה שהוא אחד.

^{כב} עיין ב"י ולבוש או"ח סי' כ"ה שפליגי אם יש בזה שינוי משמעות או לא, וכן שאר האחרונים שם האריכו בזה, ואכ"מ.

^{כג} כבשמות כ' י"א: **כי ששית ימים עשה יי את השמים ואת הארץ את הים ואת כל אשר בם וינח פיהם הישביעי**.

^{כד} כן כתב האור תורה בספרו דרך חיים (והוא האצבע הרביעית מספרו שתי ידות, דף ק"ח ע"ב), והובאו דבריו במנחת שי כאן, ובשערי תשובה או"ח סוף סימן ס"א.

^{כה} כמבואר בארוכה במאמר החטפים שחטף פתח זה הוא ניקוד מושאל הבא לסמן על שווא נע, ואינו חטף פתח ממש.

^{כו} עיין במאמר על השווא שאחר ה"א הידיעה. וכאן בכתבי היד המדויקים אין מתג בה"א (וכן נקט מנחת שי, במדבר א' נ', ח' ו'), וממילא מוכח שהלמ"ד שאחריה בשווא נח. וכן כתב להדיא ר"י חיוג' (שלשה ספרי דקדוק, עמ' 130), שבמילת הלויים השווא נח. ואע"פ שיש ספרים עם מתג בה"א, ספרים אלו הלכו בשיטה אחרת שלא דקדקה בהנחת מתגים אלו, ולא באו להורות שהשווא נע.

אמנם בסידור רש"י (תפילת שבת, משנת השרי שהלויים היו אומרים) כתב שהלמ"ד בשווא נע, ואף הביא שמהרש"ל בסידורו ניקד את הלמ"ד בח"פ, דהיינו שהבין ג"כ שהשווא נע. וכנראה מכיון שבספריהם היה מתג, לא חילקו, והסיקו מכך שהשווא נע.

^{כז} ולא יתכן כלל שיבוא כאן שווא נע, שהרי אין שווא נע בא לפני דגש. וכל הטעם שהתי"ו דגושה, משום שלפניה שווא נח.

^{כח} הקושי בזה הוא משום שאצל האשכנזים והספרדים נשתכחה הגיית הדלי"ת הרפה, והוגים אותה בדגש קל, ובהגייה המקורית של הדלי"ת הרפה, שהיא דומה להגיית האות ז', אין כל קושי להגות דלי"ת בשווא נח לפני האות תי"ו. וראה מש"כ בזה בשו"ת פאת שדך ח"ב ס"ו ס"כ ד.

